

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefon: uredništva: dnevna služba
2030. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun. Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Saraievo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6. telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Na pragu nove dobe

Po Evropi veje strupen veter. Vlade krize sledijo druga drugi v enakomerni enoličnosti, ne da bi bilo mogoče odkriti med njimi kako organsko vez. Vse evropske narode pretresajo politični in socialni sunki, enkrat tukaj drugje tam, ne da bi bilo mogoče najti skupen vzrok, ki jih dela nujne.

Pred par dnevi se je konstituirala nova vlada na Poljskem po divjem volilnem boju, ki bo imel še mednarodne posledice. Neglede na vse drugo, kar je mogoče sodelovalo pri sestavljanju nove vlade in pri določevanju novega kurza, se sme podčrtati eno, namreč da je politična kriza pustila do kremenitega izraza državotvorno odporno silo poljskega naroda. Nasproti razjedajočim strankam se je pojavila elementarna želja po državni skupnosti in po sodelovanju vseh za procvit domovine.

Včeraj si je dala naša sosedna Avstrija novo zvezno vlado. Volilni boj je bil zelo ardit, spodbetka zmeden v načelih in v ciljih. Polagoma pa se je mukepolno izkristalizirala iz labirinta politično strankarskih stremiljenj izrazita misel za državotvorno delo v nasprotju s diktaturami, ki so jih hoteli uvesti posamezni politični pokreti.

Danes beremo, da je bila strmoglavljena tudi francoska vlada. Ne morebiti radi političnih in državi škodljivih napak, ne zaradi neoprednosti svojega političnega programa, ampak ker je tako konvencionalno političnim interesom političnih nasprotnikov. Dolgo časa je kolebala, nazadnje pa se sesula kot osebna žrtve osebnih neprijateljev. Toda odmev, ki prihaja iz francoskega podeželja, jasno dokazuje, da vladna kriza ni popularna. Še vsikdar po vojni, kadarkoli je francoski narod čutil potrebo po skupnem ustvarjalnem delu za blagor domovine, se je pojavil krik po Poincaréju. Tudi danes se razlega od severa do juga. To je pojav francoske državnosti, ki priča, da obstaja v narodu neumrljiva volja za skupno delo za blagor ogrožene domovine.

Lahko bi tako prepotovali celo Evropo in povsod bi našli v podzavestju ljudstva to željo po mirnem in skupnem delu. V Nemčiji centum z velikimi težavami sicer a vendarle z uspehom odgaja in utrjuje med strankami načelo, da so državne koristi nad osebnimi koristmi, v Angliji se zgrinja cel narod okrog nesimpatične vlade, ki se bori proti gospodarski krizi in zida skupen imperij. V Italiji in v Rusiji je ta miselnost dobila čisto posebno konkretno obliko, ko so idejni pokreti s silo podjarmili narod in ga postavili v službo državne skupnosti, katero mislijo, da jo predstavljajo.

Na prvi pogled ni nobene vezi, smo rekli, med temi pojavi politične in socialne nestalnosti. Politiki in gospodarstveniki so sicer našli razlago, ki nas pa ne more zadovoljiti. Prvi trdijo, da je svetovna vojna zapustila za seboj toliko nerešenih vprašanj in toliko ranjenih narodnih ponosov ter toliko ambicij, da narodi ne morejo priti do miru in do stabilnosti. Drugi zopet razlagajo, da prihaja nezadovoljstvo, ki je zgrabilo evropske narode iz gospodarske krize, ki tepe vse brez izjeme, in ki je naložila posameznikom težka bremena in velike osebne žrtve.

Vse to se nam zdi modro, toda po našem mnenju gredo vzroki veliko globlje. Niti ureditev političnih meja, niti zadovoljitev narodnih ambicij, niti materialno blagostanje niso se danu vrtni nam stabilnost in zadovoljstvo. Nam se dozdeva, da preživljamo velik idejni preokret, ki je začel na socialnem polju, ki pa polagoma prehaja na gospodarski in politični teren ter bo končno preuredil ves naš sodobni red.

Naša doba z vsem kar vsebuje, je plod svobodoljubja in anarhije, ki jo je ustvarila francoska revolucija. Krščanstvo se je celo stoletje skoroda brezuspešno borilo proti zablodam liberalizma na vseh poljih človeškega udejstvovanja. Izoliral je človeka od človeka, postavil osebno dobrobit za najvišji cilj človeškega stremljenja. Iz vsakega človeka je napravil božanstvo, iz vsake človeške želje evangelij. Izpodkopal in uničil je čut za skupnost, za medsebojno navezanost, opustošil vse naravne socialne celice od družine pa do države in domovine. Uničil je družinsko skupnost, zankal državno avtoriteto, razjedal solidarnost med socialnimi stani, v političnem življenju pa si osvojil oblast, ne da bi jo uporabil za blagor vseh, ampak za korist posameznikov ali skupino posameznikov.

Ves razvoj, ki ga preživljamo in na katerega žalibog gledamo le z očmi kronistov, ki naštevajo samo dogodke kako se drug za drugim odigravajo, ne vidijo pa skupne notranje vzroke, ki jih dela nujne, se nam zdi kot velikanska reakcija proti liberalizmu minolega stoletja in bolesten preokret v novo dobo, v kateri se bo uveljavil v tej ali oni obliki solidarizem med vsemi plastmi človečanstva. Človek bo moral nehati biti cilj sam zase, ampak bo moral sprejeti, da se v veliki družini človeškega rodu podredi skupnim koristim, če so moralno dovoljena.

S tem prihajamo na polje, ki je izrazito krščansko, ki je bilo naše in kjer je krščanstvo poklicano, da najde pravilno razmejitve. Ni naključje, če v Evropi sami vidimo, da krščanstvo vzgaja med ljudmi, najsi bi v tej ali oni funkciji, čut za skupnost. Regulator krščanstva je ljubezen. Da bi bolesta znamenja v Evropi v resnici pomenila, da stojimo na pragu nove dobe, ki naj se imenuje solidariistična in karitativna, to ni samo naša želja, to je naše prepričanje!

Dunajska vremenska napoved. Dosedanje vreme se ne bo mnogo spremenilo. Na vzhodnem robu Alp zelo oblačno, morda s padavinami.

Zagrebska vremenska napoved. Oblačno, hladno.

Program avstrijske vlade

Volivna reforma — Notranja razorožitev — Trgovinske pogodbe z agrarnimi državami

Dunaj, 5. dec. kk. V narodnem svetu je danes novi zvezni kancler dr. Ender prečital vladno izjavo, v kateri je kot prvo potrebno reformo napovedal demokratično volivno reformo, nadalje izgraditev brambnega zakona, da se država lahko zadosti zanesu na policijo, orožništvo in zvezno vojsko. Napovedal je torej notranjo razorožitev.

Dalje je dr. Ender naštel kot naloge narodnega sveta zakon o razdelitvi dajatev za boljšo finančno izravnavo dežel in občin, poenostavljenje uprave in odredbe za pomoč v gospodarski stiski in brezposelnosti.

Glede zunanje politike je navajal: Kakor znano, more Avstrija pridobiti šele sredi leta 1931 trgovskopolitično svobodo nasproti vsem drugim državam, iz katerih prihaja največji del avstrijskega uvoza poljedelskih produktov. S pristojnimi gospodarskimi korporacijami namerava vlada pripraviti one odredbe, ki naj v bodoče služijo zbolšanju eksporta za trgovino in industrijo. Z onimi agrarnimi državami, ki so za Avstrijo najvažnejše, se bodo začela pogajanja v kratkem času. Nadaljeval je: Vidimo, da tudi te države trpijo radi padca in da iščejo nove oblike trgovinskih odnosov. Na polju zunanje politike hoče doseči nova vlada najbolj prijateljsko razmerje z vsemi sosedni in vsemi drugimi državami Evrope, posebno pa z nemško bratsko državo.

Za njim je govoril bivši državni kancler socialist dr. Renner, katerega so neprestano motili z mediki Heimwehrovi, katere so drugi poslanci imenovali »parlamentarne rekrute«, ker se niso navajali na parlamentarno disciplino. Ostro je obsojal sistem Vaugoin-Starhemberg. Naznačil je strmoglavljenje Schobrove vlade v najhujši gospodarski krizi za frivočno. Ožigosal je grožnje s pohodom na Dunaj in zahteval razveljavljenje osebnega gospodarstva, ki se je proti vsaki pameti vtihotapilo v vladno delo. Nato pa je naglašal, da

vlada Ender-Schober morda pomeni napredek. Polnega zaupanja socialnih demokratov pa ta vlada še nima.

Dunaj, 5. decembra, kk. Današnja politična premiera novo izvoljenega narodnega sveta je bila v splošnem slika pripravljenosti k delu po dolgi, težki krizi. Ze vladna izjava dr. Enderja, ki je v glavnem naglašal gospodarske momente, je dala za to prvo razpoloženje. Naslednji govornik socialnih demokratov dr. Renner je jasno izrazil, da je njegova stranka pripravljena sodelovati. Od nje torej nova vlada nima pričakovati fakične opozicije, če bodo ostali zvesti ustavnim potom in demokratičnim načelom. Kakor izhaja soglasno iz vseh izjav, se smatra za najvažnejšo naloge nove vlade in novega parlamenta taka volivna reforma, ki bi stremela po spremembi sedanjega strankarskega proporca v korist individualnejše volitve posameznih kandidatov, tako da nikakor ni napačno sklepati, da je po sprejemu spremembe sedanjega volivnega reda smatrati naloge sedanjega kabineta za končano in pričakovati nove volitve. Parlamentarni tonfilm pa je bil zelo živahen. Slišali so se najrazličnejši medklici, kakor: »Halt's Maul!«, »Velezidajalci!«, »Kneževski kričalki!«, »Starhemberg, rojen paglavci!« itd. Dr. Renner je izrekel častno priznanje tudi bivšemu kanclerju dr. Schobru, češ da je dvakrat rešil državo.

Krščanskosocialni klubski načelnik dr. Buresch je izrekel novemu zveznemu kanclerju polno zaupanje svoje stranke. Seveda pa je obžaloval, da se kljub resnemu prizadevanju ni posrečilo, pritegniti v vlado tudi Heimwehrovski blok. Pozdravil pa je, da je vlada izrečno priznala, da se hoče držati načel demokratične republike. Nato je govoril o težki gospodarski stiski Avstrije in posebno avstrijskega kmetijstva, ki se radi deficitnega gospodarstva pogreza v vedno večje dolgeve. Kar se tiče

trgovinske politike s sosednimi državami, je zahteval revizijo trgovinskih pogodb s Češko-slovaško, Madjarsko in Jugoslavijo. Tudi se mora Avstrija zaščititi pred Romunijo, posebno glede preplavljanja dunajskega trga s kladno živino. Glede Češkoslovaške, Madjarske in Jugoslavije bo potrebna revizija carinskih postavk za žito, govejo živino, prašiče, mleko, zelenjavo, vino in mnoge druge predmete.

Na koncu je dr. Buresch pripomnil, da je industrija v Avstriji podobna pokopališču. Zahteval je pomoč proti brezposelnosti z vladnimi odredbami.

Za njim je govoril voditelj Heimwehra Starhemberg. Najprej je ostro napadel socialnodemokratskega poslanca Wallischa, češ da je za Heimwehr ponižanje, da mora skupaj sedeti z Wallischem, ki je iz časov madjarske komunistične vlade znan kot velik zločinec. Starhemberg je bil kot prvi v novem narodnem svetu kaznovan z ukorom. Starhemberg je še izjavil, da samo Heimwehr more avstrijski narod pripeljati v boljšo bodočnost. Država Heimwehrovcev ni sama sebi svrha, temveč svet pojem, ki mora varovati narodnost, in narod sam ni vsota posameznih oseb, temveč pojem. Heimwehr zahteva v narodni državi vero v Boga, narodno zavest in socialno pravičnost. Na koncu svojega govora je razkladal heimwehrovski gospodarski program, ki naj bi se izvršil v štirih letih, slično kakor ruska pjatiletka, v vsem javnem gospodarstvu.

Prihodnja govornika Landhundovec Pistor in Velenemec Straffner sta predvsem kritizirala mladostno vneto Starhemberga in navedla pri tem posebne želje svojih strank. Neki heimwehrovski poslanec je vložil predlog, da se poslanske diete zmanjšajo za 20 odstotkov. Na koncu se je bilo zasedanje narodnega sveta brez glasovanja odgodeno do prihodnjega četrta.

Fašistični režim si podredil vojsko

Namen vojaške reforme je kontrola vojske in — štedenje

Paris, 5. decembra. Z »Libertac« se peča z najnovejšimi ukrepi fašistične vlade, ki je z uvedbo obveznega predvojaškega pouka napravila smeli poskus, da redno vojsko popolnoma podvrže svoji kontroli. S tem spopolnjuje svojo organizacijo, ki traja od 5. do 20. leta in se konča z odslužitvijo vojaškega roka. Vojni minister general Gazzera je predložil ta zakonski načrt, ki mu je pridol obrazložitve, v kateri se naglašja, da se spreminjajo obstoječi predpisi glede služenja vojaškega roka, ker je treba spraviti v zvezo novi zakonski načrt z zakonskim načrtom o obveznem predvojaškem pouku. Radi tega je treba oba ta dva zakonska načrta vzeti istočasno v razpravo.

Vojaški rok znaša 18 mesecev. Glede na potrebe pa se ta rok napravi elastičen in sicer predvsem iz proračunskih ovirov. Zato fašistična vlada namerava skrajšati dobo trajanja vojaškega pouka na 12, 6 in 3 mesece, ali pa tudi popolnoma opustiti obveznost vsake vojaške službe. Kdor hoče doseči skrajšan vojaški rok, je dolžan izvršiti predvojaški pouk, ki ga bo izvrševala fašistična milica v posebnih tečajih, kakor v fašističnih otroških organizacijah Balili itd.

Po tem zakonskem načrtu o obveznem predvojaškem pouku so vsi vojaški obvezanci dolžni vstopiti v fašistične organizacije. Zato dobe

pravico, služiti mesto 18 le 12 mesecev. Ako je obvezanec edinec ali hranitelj obitelji, ima pravico na skrajšani rok treh mesecev mesto dosejalnih šestih. Tisti, ki niso edinci in tudi ne hranitelji, pa morejo biti prav tako deležni teh olajšav. Vsi vojaški obvezanci brez razlike, ki so posejali že obvezni predvojaški vojaški pouk, morajo služiti 12 mesecev.

Logično bi bilo, da na ta način sploh neha 18 mesečni rok. Načrt pa določa, da z izgubo to ugodnost vsi tisti, ki niso dovolj disciplinirani. Torej je ta rok nekaka kazen za tiste, ki niso v fašističnem smislu dovolj disciplinirani. Za tiste člane fašistične organizacije, ki so se v organizaciji najbolj odlikovali, določa načrt popolno oprostitve. S tem je fašistični režim vojsko sebi popolnoma podredil. Poleg fašistične milice, ki je s tem dobila stalno formacijo, se sedaj italijanski narod uvaža v popolno oboroževanje.

»Libertac« opozarja, da si je fašistični režim podredil vojsko. List protestira proti temu vojaškemu sistemu in vprašuje, kdo bo učil v predvojaških vojaških tečajih, in odgovarja: Nobene dvoma ni, da bodo tisti učitelji, ki so vodili strašno meščansko vojno in ki so se kot fašistični plačanci odlikovali v izvrševanju mnogih zločinov, požigov, napadov in ropov.

Zader ne more živeti

Prošnja za podporo v italijanskem parlamentu

Belgrad, 5. dec. AA. Težkoče, v katerih se nahaja Zadar in njegovo zaledje so našle včeraj odmeva v italijanskem parlamentu, ko se je govorilo o izrednih kreditih za zadrsko pokrajino. Dalmatinski poslanec Dudan je očital prejšnjim italijanskim vladam, da so dovolile odstop 3. cone Jugoslaviji, tako da je Zadar ostal brez svojega prirodnega zaledja in brez krajev, kjer bi kril svoje potrebe. Tako je Zadar odrezen od svojega gospodarskega zaledja. Niso se smele podpisati

sanmargeritske konvencije, ki so jih že tako večkrat prekršila sama jugoslovanska konzularna oblast. Nova agrarna reforma v Dalmaciji ima samo ta namen, da vzame zemljo Italijanom v Zadru in tako se poslednje ostanke gospodarskega zaledja, ker oni ne morejo razpolagati s svojo zemljo iz Zadraa.

Dudan pričakuje obenem s poročevalcem, da bodo to poslednji krediti te vrste, kar se jih je dozdaj zahtevalo.

Francija kliče Poincaréja

Paris, 5. dec. kk. Glede rešitve vladne krize se smatra, da se bo sestavila koncentracijska večina ter splošno ljudje imenujejo samo Poincaréja kot naslednika Tardieuja, da se je še včeraj izjavil, da ne more prevzeti sestave vlade in da lahko dokaže z zdravniškimi pričevanji, da mu to ni mogoče. Končno pa se bo le moral udati soglasnemu pritisku javnega mnenja.

Tardieujev pade komentirajo pariški listi izredno milo. Niti ene opazke ni v njih radi borznega škandala. »Matine« piše, da se je senat v svoji včerajšnji odločitvi izrekel proti politiki dveh sovražnih strankarskih blokov in za koncentracijo, ki se mora spričo težkoč ob tej uri postaviti na čim širšo bazo. »Ere Nouvelles« očita Tardieuju, da ni razumel sestaviti republikanske koncentracije. Radikalna »Republique« izjavlja, da je senat obsodil formulo, ki je s konservativno desnico ugajala

takozvano realistično politiko. Demokracija je močnejša kakor parlamentarna tehnika. »L'Ouvrec« pravi, da hoče senat zedinjenje, ideal demokratičnega in socialnega napredka. Samo nekateri nacionalistični listi so razočarani radi padca Tardieuja in obtožujejo za to levico.

Paris, 5. dec. kk. Predsednik republike Doumergue je začel danes tradicionalno konzultacijo za rešitev vladne krize. Najprej sta se prijavila pri njem predsednika senata in poslanske zbornice, potem pa predsedniki velikih komisij. Vsi obiskovalci so naglašali čenikarjem, da bo kriza dolga in težka ter da se more rešiti samo s sestavo koncentracijske vlade. Danes popoldne je prvi prišel k Doumergue Poincaré, ki je razpravljal z njim celo uro. Za njim je prišel Herriot, potem pa pisana vrsta vseh ostalih strank in šefov frakcij.

Kmečkim otrokom - kmetijskega pouka!

Belgrad, 5. dec. AA. Da bodo kmečki otroci v osnovnih šolah čim bolj poučeni o posameznih panogah poljedelstva in jih vzljubili, je minister za poljedelstvo dr. Stanko Šibenik poslal pismo ministru za prosveto, v katerem ga prosi, naj izda potrebne navedbe za ustanavljanje šolskih vrtov in tečajev v vaseh, kjer bi se deca učila sadjarstva in vrtnarstva, delice pa ročnih del in domače higijene. Otroci bi se v teh vrtovih učili obenem tudi odgajati ono rastlinstvo, živino itd., ki najbolje uspeva v njihovem kraju. Ministrstvo za poljedelstvo je pripravljeno dati v to svrhu potrebne drevesnice in semena, pa tudi nagrade organizatorjem vrtov in najboljšim učencem tečajev.

Seja ministrskega sveta

Belgrad, 5. dec. AA. Včeraj med 13. in 15. uro je bila seja ministrskega sveta pod predsedstvom, predsednika vlade in ministra notranjih zadev generala Petra Živkovića. Na seji so se reševala te koča vprašanja.

Romunski kralj vodi politiko

Bukarešta, 5. dec. Z »Adeverule« piše, da kralj ne namerava odstopiti od zamisli, da zbliža politične stranke in da se čimprej sestavi koncentracijska vlada. Predsednik te vlade bi bil Titulescu ali pa kaka vojaška oseba. Če se pa to ne bo posrečilo, potem bo kralj imenoval vladno avtoritativnih osebnosti, ki bi ji načeloval Argetoianu. »Adeverule« je mnenja, da bo do tega prišlo v februarju. Do takrat bi parlament sprejel novi proračun in volilni zakon.

Odstop romunskega ministra

Bukarešta, 5. dec. AA. Romunski minister za pravosodje Julijan je podal ostavko. Kakor poroča »Radore«, je bil Julijan nezadovoljen z znižanjem proračuna svojega resora. Njegova ostavka ne bo imela nobenih političnih posledic.

Romunski uradniki zgube 20 odstotkov plač

Bukarešta, 5. dec. AA. Rador poroča: Proračun za l. 1930 bo predložen parlamentu v ponedeljek. Novi proračun predvideva 32,5 milijarde lejev izdatkov nampram 37,5 milijardam prejšnjega načrta. Izdatke so znatno skrhili, razen tega pa predvideva novi proračun davke na plače uradnikov vseh kategorij. Ta davek bo slopil v veljavo 1. marca 1931, ker je treba prej urediti tehnične priprave. S tem davkom bodo uradniške plače okrnjene za 20 odstotkov.

Balkanska konferenca tiska

Sofija, 5. dec. AA. Balkanska konferenca tiska, ki je tu zasedala več dni, je končala svoje delo ter sestavila statute balkanske konfederacije tiska, ki bodo predloženi prihodnji konferenci v Carigradu. Bolgarski minister za zun. zadeve Burrov je priredil kosilo na čast delegatov. V zdravici je poudaril važnost dela delegatov in pomen sodelovanja tiska pri mirovnih stremiljenjih. Mednarodna iskrenost je najboljša jamstvo za mir med narodi. Ministru je odgovoril romunski delegat Clarnet, zahvaljujoč se za prisrčen sprejem, ki so ga na Bolgarskem izkazali delegatom.

Pismo iz Pariza

Robert Garric in njegove »Equipes sociales«
Pravi zgod katoliške akcije

Paris, 30. nov.

Pred nekaj dnevi sem imel priliko, da sem prvič srečal Roberta Garrica. Predaval nam je o Charlesu Pegnyju in njegovih dobi. Po predavanju smo se pomešali okoli njega — okoli Slovence, ki je svojo zunanjo nezanimivost, odvrtnost in absolutno nepriljubljenost skušal prehiteti z neskončno brzino formul in najdramatičnejših duhovitostih, ki jih ima stek že vsak Francos obilo po naravi. Komaj je zaslislal, da sem Jugoslovan, že me je potegnil iz kroga k sebi in tam s čudovito lepimi besedami govoril o svojih prijateljih in bivših svojih učencih, ki so se tekom svetovne vojne zatekli na francoske šole in ki jih je tudi on imel četrto v svojem razredu. »Bili so to čudoviti fantje. Ko so prišli k meni, ni znal niti eden francoske besede. Za njimi vsa grozota albanskega prehoda, brez vesti o svojcih. In prihodnje leto so s svojimi francoskimi tovariši vsi z najboljšim uspehom prestali maturo.« Ošil je z ostrim pogledom moje francoske tovariše, češ, to vam je rusa. »Ali pridete v soboto zvečer na naš občni zbor.« »Pridem,« sem mu odgovoril.

Robert Garric ima stalno občne zборе svojih mladinašev v enem najbolj zapuščenih delov dvajsetega okraja, ki je eden izmed trdnjav pariškega komunizma. Tam so se pred dvajsetimi leti sestali prvi prijatelji, ki so islo misliti o krizah povojne dobe. K tem prostorom se vrača Garric vsako leto, da sprejme novice pokreta.

Na zapuščenih postaji podzemne železnice nas je izstopilo nekaj študentov, ki smo vsi takoj vedeli, da imamo isto pot. Takoj sem vedel, da je moj desni tovariš Argentinec in levi Holanec. Za mano Belgijec in z njim Francoz iz »mudije« (juga). Plazili smo se po ulicah, kjer je v potokih tekla voda — ko smo zavili v vežo, smo bili v velikanskem dvorišču. Kakor, da smo postavili iz časov Hugovih romanov, tako smo romali preko blatnega dvorišča, nato še skozi eno dvorišče v tretjo vežo in nato še v tretje dvorišče. Moj Argentinec mi je govoril o Blascu Ibanezu in o naši jugoslovanski nogometni reprezentanci, ki je dvignila celo Južno Ameriko, pri tem mi pa pomagal iz blata, če sem preveč obiljal. Pred nami je bila silhueta farne cerkve in farne patronaže — v tem delu mesta je Cerkev še v katakombah.

Dvorana je bila že polna. Polno političnikov v svojih paradnih uniformah, študenti v smokingih in frakih iz etoilskega okraja so sedeli skupaj z delavci iz predmestij, gimnazijalci skupno z absolutnimi akademiki. Komaj mimogrede Slovec zasluži tisto veliko stopnjo krščanske ljubezni, ki je tako skrita, a vendar silno iskrena.

Občni zbor nima ne zapisničarja in ne dnevnega reda. Garric je sklical ta občni zbor ter po otvoritveni molitvi kar povzel besedo.

Obhajali smo pred dvajsetimi leti izid svetovne vojne s strašnimi razočaranji pa tudi z globokimi doživljaji. Svetovna vojna nam je dala duha, ki smo ga kot generacija groze, morali vtisniti človeštvu. Bilo nas je dvajsetstotina, ki smo na normalni zamenjali vojaške obleke za dijaške in se zvečer podali v to patronažo, da bi se vprašali iskreno med seboj, ali moremo ostati prijatelji v prijateljsku, ki ga je ustvarila med nami strašna doba v strelskih jarkih. Opazili smo, da je vojaška obleka razbila razlike med nami — profesor je bil enak rudarju, uradnik enak mehaniku. V medsebojnih razgovorih v strelskih jarkih smo opazili, da smo drug drugemu mnogo posredovali brez razlike izobrazbe, da smo se s tem posredovanjem dvignili na visoka krila človečnosti.

Ko smo se tako vrnili l. 1918., smo čutili, da se to ne sme končati s tem mesecem novembrom. V civilnih oblekah smo opazili pri prvih sestankih, da vsi ne govorimo enako dobro. Toda zahtevali smo, da vsak govori tako, kakor more. Da ostanemo to, kar smo bili v dnevih groze, smo zahtevali drug od drugega, da si izmenjamo med seboj, kar nam manjka. Prva socialna ekipa je bila ustvarjena. Vsak teden smo med seboj ugotovljali nova izkustva in poglobljene iskrenosti. Po dolgotrajnih tipanjih smo si ugotovili metodo in ta ekipa je šla na delo, da usvari nove edince.

Od vsakega smo zahtevali, da v svojem posredovanju drugim poučuje to, kar najbolj zna. Tehniki so učili tehnično risanje, delavci vajeniške potrebe mlajšim. Ob sobotah zvečer smo se nastavljali ob ogledih ulic in vabil delavce, da nam sledijo v bližnjo barako, patronažo ali zakotno kavarno, da jim posredujemo svoja izkustva v novem zbliznanju duš in src. Seveda bi se v prvem hipu lahko reklo, da so naši uspehi minimalni. Izobrazbo posredovati v današnjem času, je pač že nepotrebno. Toda vsak naš ekijer je moral v obliki intelektualne pomoči s svojim zgledom razbiti most, ki loči intelektualca od proletarca. V svojem delokrogu je moral ekijer uveljaviti prijateljsko edinico, ker le prijateljstvo omogočuje delo in ker delo v skupnosti utrjuje prijateljstvo.

Obtoževali so nas utopije. Kako bi bilo mogoče, da bi delavec v predmestjih, ki v prostih časih le hlepi za zabavo, hotel hoditi na večerne prosvetne sestanke. Toda pokret sam je pokazal nujnost tega dela. Danes imamo 12.000 delavcev po ekipah in sedaj za novo leto rabim 300 študentov za 3000 delavcev. Ni toliko k temu pripomogla intelektualna pomoč, ki jo daje dijak svoji grupi 10 delavcev, ampak duh, ki mora živeti v teh edincih.

Vojna nas je naučila, da velike razlike, socialne in družabne, padejo pod težo velikih odločilnih dogodkov: razlike so se raztopile v strašnem ognju. Ni bilo več umetnega Slovence, kakor ga je ustvarila civilizacija: človek je stal pred človekom in neposreden sporazum je bil mogoč. Ta sporazum je bil globoko vsidran in živ v človeku in ta srčna zveza ni bila nikak mito, če je ona obenem izraz globokega razumevanja duš in src, ki si žele prijateljstva. Tako je vojna razbila socialno vrsto hierarhij in poslavlja na njeno mesto vrsto humanitarne hierarhije. Delavec je bil ravno tako velikan, kot intelektualca, če je njegovo srčno žarišče obsegalo isti krog, kot intelektualca. Ti poučevalni sestanki naj nam bodo le prilike za sestanke, da pridemo v stik z delavci in jih dvignemo v svoje območje gledanja na svet.

Nimamo nikakega programa. Tudi nimamo enotnega tipa ekipe. Vsaka ekipa mora biti sama za se izraz okraja, obrti in potreb, v katerih živi. V ekipi se mora predati vsak vsakemu in biti vsakemu na razpolago za tiste imanentne težave, ki jih lahko lajša prijateljstvo.

V vsaki ekipi pa mora vladati popolna svoboda. Mi moramo tej izmenjavi, ki je popolnoma brezplačna, dati popolno svobodo, ki je največja sila vzgoje. Vsakdo izmed nas ima v sebi nek poklic, neko skrivnostno znanje, ki ga ni mogoče odkriti takoj. Svoboda mora pomagati bitju, da se razkrije in mu da zaupanje v samega sebe.

Vsi smo otroci tega časa in katoličani moramo korajžno v borbo z njim. Toda v tej borbi moramo živeti tako krščansko, da bodo bližnji, ki bodo sledili naše življenja, začeli živeti isto naše življenje, ki je v Kristusu tako polno življenja in pol-

Angleži o srednje-evropskem problemu

Če status quo potem nujno potrebno gospodarsko zbliznanje Podunavja Sicer revizija mirovni pogodbe neizbežna

London, decembra.

(Od našega stalnega dopisnika.)

Angleška javnost se prav dobro zaveda velike važnosti, ki jo zavzema srednjeevropski problem skupno z vprašanjem poljskega koridorja v organizaciji evropskega mira. Ta vprašanja so postala predmet vsestranskega živahnega razmotrivanja, odkar so se pojavili ključni po reviziji mirovni pogodbe. Stališče oficijelne Anglije je znano, toda tudi to se zna spremeniti pod pritiskom javnega mnenja, zato ne more biti vseeno za nobeno srednjeevropsko državo vedeti, v kako smer se razvija pojmovanje širše javnosti, katero zopet vodi veliko dnevno časopisje.

Anglež je praktičen mož in za teoretična razmotrivanja abstraktnih vrednot nima ne časa ne zanimanja. Zato izključuje iz srednjeevropskega problema vprašanje restavracije Habsburžanov na katerikoli prestol, ker Avstrija in Madjarska imata mnogo drugih življenjskih vprašanj rešiti, predno si bosta smeli dovoliti luksuz ustavnih reform. K srednjeevropskemu vprašanju pristeva Anglež vse, kar tiče države, ki so izšle iz razvalin bivše avstro-ogrske monarhije. Pojavila sta se dve struji: ena, katero predstavljajo države Male antante in za katero stoji senca Francije, branijo status quo, ki so ga ustvarile mirovne pogodbe; druga, med katero štejejo takozvane revizionistične države pod patronažo Italije, ki zahtevajo, da se krivice mirovni pogodbe popravijo v njih prilogo.

Anglež, ki politična vprašanja motri izključno z očmi gospodarstvenika, konstatira, da je prej v srednji Evropi obstojala velika gospodarska enota, sestavljena iz raznolikih narodnosti in ver, toda vendarle enota iz stališča pridelovanja in konzuma. Te sedaj ni. Z ojačenjem nacionalne zavesti se je ustvaril popolnoma nov gospodarski položaj, neke vrste centralno-evropski Babilon, kot trdi Garwin v »Observerju«, ki je po njihovem mnenju stalna nevarnost za vzdrževanje mira. Srednje Evrope ni mogoče razdeliti tako, piše isti »Garwin«, da bi bile vse narodnosti zadovoljne. Prej niso bile, danes zopet niso in jutri, če bi se izvršila revizija mirovni pogodbe na škodo te ali one države, bi zopet ne bile.

S strahom se ugotavlja, kako so druge velesile, ki dejansko v srednji Evropi niso prav nič interesirane, posegle vmes in hočejo tukaj izvajati svoje medsebojne rivalitete. Ena velesila zagovarja nepremakljivost sedanjega položaja, druga nasprotno, vsak poskus srednjeevropskih držav samih, da bi medsebojno prišlo do sporazuma, se pa od zunaj prepreči. Madjarske težnje so našle v Angliji veliko nasiljenikov, nemške težnje pa jih pridobivajo vsak dan več. Sicer ne obstoja noben dvom tudi za povprečnega Angleža, da se v sedanjem razdraženem političnem ozračju brez krvavih zapletljajev revizije pogodb ne more izvršiti. Toda ravno tako Anglež ne more razumeti — tudi ni razloga, da bi angleška vlada mislila drugače —, zakaj bi srednje

evropske države za nekoliko časa ne mogle pozabiti na politična nasprotstva in se oprijeti z vso vno mo delo, da zgradijo zopet staro gospodarsko enoto, katero je svetovna vojna zrušila. To bi bilo mogoče, danes lažje kot včeraj, ko gospodarska kriza gloda na življenjskem živčevju vseh teh držav. Poskusi nekaterih držav, da bi ustvarile agrarni blok, z več ali manj enotnimi carinskimi tarifi za žito in na industrijske pridelke, s skupnimi meddržavnimi žitnimi prodajalnimi in s kontingentiranjem industrijskega uvoza, so bili od angleške strani sprejeti z velikim razumevanjem, ker popolnoma odgovarjajo njih mnenju, da bo mogoče politični status quo obdržati le pod pogojem, da se na en ali drugi način vsaj na gospodarskem polju povežejo med seboj interesi vseh teh razdrtih narodov. Druge alternative ni. Oziroma je, toda imenuje se vojna in sicer v bližnji bodočnosti.

V tej zvezi, se mora priznati, da je jugoslovanska inicijativa za agrarno skupnost našla v Angliji več odobravanja, kot pa madjarske težnje po reviziji, zato ker odgovarja angleškemu gospodarskemu instinktu, s katerim so ustvarili imperij in ga držijo skupaj bolj trdno, kot pa s političnimi finesami. Angleška javnost izraža željo, čisto odkrito in brez vsake hlinbe, da naj Jugoslavija nadaljuje započete pot, naj se ne pusti odvracati od nje vsled pritiskov od zunaj. To je pot miru, edina, ki bo preprečila krvave tragedije v srednji Evropi, edina tudi, ki vodi iz gospodarskih težav sedanje dobe.

MacDonald

napoveduje volivno reformo

Slaboten položaj socialistov, ki se morejo držati le s podporo liberalcev

London, 5. dec. kk. Radi izjave Mac Donald, ki jo je podal v zadnjih dneh o vložitvi zakona o reformi volitev pred božičem, govori velik del časopisja o dogovoru z liberalci, ki hočejo dati delavski vladi varnost do konca prihodnjega leta. Toda, četudi je Lloyd George sklenil dogovor z Mac Donaldom glede volivne reforme, ni verjetno, da bi mu liberalna frakcija sledila. Kakor piše »News Chronicle«, je bil na večerajšnjem zasедanju liberalcev, na katerem Lloyd George radi prehlajenja ni mogel govoriti, brez glasovanja sprejet naslednji sklep: Nobenega dogovora z vlado, katera pa se tudi ne sme v bližnjem času vreči, temveč podpiranje vlade od dneva do dneva v svrhu varovanja neodvisnosti liberalne stranke.

London, 5. dec. kk. Lloyd George je govoril danes na shodu liberalnih poslaniških kandidatov glede raznih vesti o tem, da se je liberalna stranka dogovorila z delavsko vlado o delovnem programu, ter je izjavil, da ne namerava skleniti takega dogovora. Drugo vprašanje pa je, ali je priporočljivo, vreči nesposobno socialistično vlado, ki se da popolnoma voditi po uradništvu in nima nobene lastne inicijative. Lloyd George je mnenja, da je sedanj čas za spremembo vlade neprimeren, ker obstoja po deželi nagnjenje k temu, »vrniti se k Baldwinu«. Slaboten Baldwinov kabinet pa je ravno toliko zlo kakor slabotna delavska vlada, ima pa še to nadaljnjo napako, da obstoja pri njej nevarnost, da bo preskočila k zaščiti carini.

Načrt za preferenčni režim v Evropi

Načrt je predložil romunski trgovinski minister

Belgrad, 5. dec. AA. V imenu romunskega narodnega odbora Mednarodne trgovske zbornice je njen predsednik Manoiescu predložil narodnim odborom držav male antante skupen sestanek še pred sestankom MTZ v Parizu.

Na tem sestanku so zastopniki narodnih odborov držav male antante sprejeli resolucijo o preferenčnem režimu, ki bi jo bilo treba poslati MTZ. Resolucija o preferenčnem režimu v Evropi bi vsebovala te-le točke:

1. Preferenčni režim v Evropi in za evropske agrarne izdelke naj bi se smatral kot derogiran in to omejeno in po pogojih sistema maksimalnih ugodnosti, ki more biti temelj mednarodnega gospodarskega režima.

2. Preferenčni režim naj obseja v načelu vse agrarne pridelke rastlinskega in živalskega izvora, ki imajo pomena na mednarodnem trgu ali vsaj na evropskem trgu. Glede na sedanje razmere naj bi obsejal žitarice in njihove derivate.

Curtius odgovarja Hitlerancem

Berlin, 5. dec. kk. Na današnji seji nemškega državnega zbora je posegel v debato tudi zunanji minister dr. Curtius. Odgovarjajoč na interpelacijo, je izjavil, da se bodo obravnavala vprašanja zunanje politike, tako tudi poljsko-nemška vprašanja, šele po zaključku ženevskega zasédanja Sveta Društva narodov. Pripomniti je, da je zelo ostro zavrnil zahteve desnih strank, ki hočejo, da se takoj popolnoma prekinje obojestranski s Poljsko.

Izgredi brezposelnih v Berlinu

Berlin, 5. dec. kk. Danes so bile v večernih urah zopet velike demonstracije v vzhodnih delih Berlina. Demonstrirali so brezposelni in komunisti, ki so razbili več izloženih oken. Na Aleksandrovm trgu je morala policija streljati, ker so množice obkolile in obmetavale s kamenjem. Močni oddelki policije so sicer vedno razpršili demonstrante, ki pa so se zopet zbirali na drugih krajih. Veliko oseb je bilo aretiranih.

Zobni atelje v Litiji Edvard Glavič se je preselil

iz vile dr. Ukmarja v novo urejeni moderni zobni atelje v hišo Nežke Loos (poleg mosta, pri gostilni Franko Cerar).

nosti. Vsi katoličani smo odgovorni za to, da gonesmo to življenje med najoddaljenejši in da smo za razširitev tega kraljestva vsi katoličani enako odgovorni, bodisi, da kaj storimo ali nič.

Socialne ekipe so prevzele na se to odgovornost. Izpolnjujemo drugi del naloge Vincencijevih konferenc, ki jo je pred leti zasluhl, a še ne izvedel.

Tako približno nam je govoril Robert Garric. Takoj drugi dan se je začel lov po oglih in ulicah in delo v ekipah.

— ri —

Venizelos obišče Dunaj

Atene, 5. decembra. kk. Ker avstrijski zvezni predsednik o božiču ne bo na Dunaju, bo Venizelos obiskal Dunaj šele po svojem obisku v Varšavi. Morda bo potem obiskal tudi Belgrad.

Seja VZS

Belgrad, 5. dec. AA. Vrhovni zakonodajni svet je imel danes sejo, ki je trajala od 16 do 19. Nadaljeval in končal je razpravo o zakonskem načrtu o izkoriščanju vodnih sil. Prihodnja seja bo skli-cana pismenim putem.

Belgrajske vesti

Belgrad, 5. decembra.

Novoimenovani ban dravske banovine dr. Drago Marušić je popoldne v predsedništvu vlade prisegel pred predsednikom vlade generalom Petrom Živkovićem. Popoldne je ban odpotoval v Ljubljano, da prevzame posle.

Regulacija Drave. Savska in dravska banovina bosta začeli akcijo za regulacijo Drave.

Nazadovanje izvoza lesa. Po statističnih podatkih se je letos izvozilo za 400 milj. manj lesa iz naše države kakor lansko leto v istem razdobju.

Znižanje banovinskih doklad. Na zahtevo svojih članov bodo gospodarske organizacije zahtevale znižanje banovinskih doklad, ki znašajo 40%, ker jih radi vedno večje krize ne morejo več zmagovati.

Dr. Andrija Štampar. Z ukazom Nj. Vel. kralja je napredoval na predlog ministra za soc. politiko in nar. zdravje generalni inšpektor za higijeno pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje dr. Andrija Štampar v 1-2. dozdaj v 1-3.

Organizacija za podpiranje otrok. V New-yorku obstoja »Mednarodna ustanova zlatega pravila«, katere namen je podpirati organizacije za podpiranje otrok. Od 7. do 14. dec. bo priredila v civiliziranih državah nabitralni teden. V Jugoslaviji bo ta teden organiziral odbor Rdečega križa, ki je že stopil v stik v »Mednarodno ustanovo zlatega pravila«. To pravilo se glasi: »Kar hočeš, da drugi tebi store, stori ti njim.«

Zagrebske vesti

Zagreb, 5. decembra.

Nemški konzul v Zagrebu. Jutri pride v Zagreb nemški poslanik na našem dvoru Ulrich von Kassel. Na kolodvoru ga bo sprejel nemški konzul, ki mu bo priredil lunch, katerega se bodo udeležili zastopniki civilnih in vojaških oblasti.

Špitski šahovski klub je povabil velikega svetovnega šahovskega mojstra Aljechina.

Vojstvo kupuje vino. Vojno ministrstvo je te dni kupilo velike množine vina v dalmatinskih krajih, tako v Kaštelu, Sibeniku in Draču.

Praga, 5. dec. kk. Ministrski svet je odobril načrt zakona, da se določi 150 milijonov Kč za ublažitev gospodarske krize.

Nalivno pero je pravo darilo

Garancija za celo življenje. Amer. zlata nalivna peresa po 220, 330, 390 Din — pri A. Prelog, Ljubljana, Marijin trg.

Globoko potrta javljam tužno vest, da je danes ob 6 zjutraj, previdena s tolažili svete vere umrla moja nad vse ljubljena sestra

MARIJA MAYER

vdova po nadgordarju

Pogreb nepozabne pokojnice bo v nedeljo ob 2 popoldne iz mrtvašnice deželne bolnice na pokopališče k Svetemu Križu. Priporočam jo v molitev.

Ljubljana, 5. decembra 1930.

Kokalj Ivanka, sestra.

Proti smrtni kazni v Angliji

London, 5. dec. 2. Posebni parlamentarni odbor, ki se bavi z vprašanjem ukinitve smrtno kazni, predlaga v svojem poročilu, da se naj skozi pet let prepove izvrševanje smrtno kazni. Izrečena smrtna kazen naj se spremeni v 20 letno ječo. Mladolentniki pod 20 leti se ne smejo obsojati na smrtno kazen.

Krilenko zahteva smrtno kazen

Moskva, 5. dec. kk. V industrijskem procesu je imel danes državni pravdnik Krilenko po končanem zaslišanju obtožilni govor, v katerem je še enkrat ponovil ves dejanski stan priznanja obtožencev in zahteval za vseh osem obtoženih profesorjev in inženerjev smrtno kazen.

Moskva, 5. dec. kk. Na koncu svojega govora je prečital Krilenko nekatera mesta iz Leninovih del. Tako posebno, da nasproti razrednim sovražnikom ni umestna nobena popustljivost. Izvajal je, da je to sodišče orodje diktature proletariata, imenoval je obtožence saboterje, vohune in veleizdajalce ter zaklical, da je treba vse postreliti.